

RUSÇA VE TÜRKÇEDEKİ İLĞİ VE BULUNMA HALLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ

Comparative Analysis of the Genitive and Locative Cases in Russian and Turkish

Asiye TAŞBAŞI MUTLU*

ÖZ

İkinci dil öğrenmede etkin yöntemlerden birisi de birinci dil ile ikinci dil arasında karşılaştırmalı analiz yapmaktır. Bu sayede ikinci dil edinimi daha kolay hale gelecektir. Ancak istenilen başarının elde edilebilmesi için en önemli şart birinci dil eğitiminin eksiksiz ve başarılı bir şekilde tamamlanmış olmasıdır. Aksi takdirde birinci dil eğitiminde yetersiz olan bir bireyin ikinci dili tam olarak edinmesi mümkün değildir.

Rusçada kelimeler arasında cins ayrımı bulunması, Türkçede böyle bir kural olmayışından dolayı Türk öğrenciler için karışıklığa neden olmaktadır.

Rusçada kelimelere ilgi ve bulunma hallerine özgü takılar getirildiğinde kelimelerin sonları değişime uğramaktadır. İsmi bu iki halinde sadece isimler değil onları niteleyen sıfatlar ve onların yerine kullanılan zamirler de çekimlenmektedir. Fiiller ve edatlar bu hallere göre kategorize edilir.

Bu çalışmada ismin ilgi ve bulunma hali Rusça ve Türkçede karşılaştırılmalı olarak incelenmiş, aralarındaki benzer ve farklı yönler tespit edilmiştir. Bu konuda iki dil arasındaki benzer yapılar dil öğrenimini kolaylaştırırken, farklı yapılar ise dil öğrenimini zorlaştırarak öğrenim sürecini uzatmaktadır.

Anahtar sözcükler: Rus dili, Türk dili, ilgi hali, Bulunma hali, Karşılaştırmalı gramer

ABSTRACT

One of the effective methods in the process of learning a second-language is to make a comparative analysis between the first and second languages. So, the learning a second-language will be easier. But, the most important condition to achieve the desirable success is in full and successfully completed first language education. Otherwise, an individual who has got first language education insufficiently, it is not possible to learn second language exactly.

In Russian, gender discrimination has got between words and due to the lack of such a rule in Turkish leads to confusion for Turkish students.

In Russian affix is added to words in accordance with the genitive and locative cases and so their suffix changes. In these cases of noun not only the names but also adjectives that characterize them and pronouns that are used instead of the names are inflected. Verbs and prepositions are categorized according to these states.

In this study the genitive and locative cases in Turkish and Russian have been comparatively analyzed, and the similarities and distinctions have been addressed. Within this regard, while similar grammatical structures in both languages facilitate learning of language, different grammatical structures complicate and thus prolong the education process.

Key words: Russian language, Turkish language, Genitive case, Locative case, Comparative grammar

* Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rus Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans öğrencisi
asiyetasbasi@hotmail.com

Giriş

Günümüze kadar ulaşan tarih akışı içinde, insanoğlu zamanla elde edilen bilgiler sayesinde neredeyse her şeyi inceleyerek araştırma konusu yapmış, dillerin sırrını çözmeye çalışmış ve böylece yeni bir bilim dalı olan dilbilimi ortaya çıkarmıştır. Dilbilimi, dile ait olan kuralları sistemli bir şekilde bilimsel açıdan inceleyen bir bilim dalı olmasının yanında, dilin tarihini, zaman içindeki değişimini ve gelişimini de konu alır. Dil bilimi belirleyici, dilbilgisi buyurucudur. Dilbilgisi kuralları, belirli bir kurum ya da kuruluş tarafından belirlenemez, ancak, belli bir dilin kullanımına ölçün (standard) kazandırmak amacıyla buyurulabilir. O dili kullanan insanlar zamanla gerekli kuralların oluşmasını sağlar ya da zaten var olan kuralları geliştirir. Aynı zamanda dilbilgisi dilin sağlıklı gelişmesine ve zenginleşmesine de katkıda bulunabilir.

Dilbilgisi sayesinde dillerin ortak okunup yazılması gerçekleşmiştir. Muharrem Ergin; "Konuşma ve yazmada görülen hataları, dilbilgisi öğreniminin yetersizliğine bağlarken, dilbilgisi öğretilmesinin gerekliliğini" de ifade etmektedir (1995: 65-67). "Bilinçsizce edinilen dil kavramı, dilbilgisi öğreniminin sağlanmasıyla bilinçli dilbilgisi haline dönüştürülür" (Sinanoğlu 1958: 21-22). Aynı konu üzerine; "Başarılı bir dilbilgisi öğrenimi; kullandığımız dile ait yanlışların azalmasına, zihnin gelişmesine, iyi bir iletişim kurmaya, dile ilişkin özgüvenin ve hoşgörünün kazanılmasına, yabancı dilin daha rahat öğrenilerek sürecin kısalmasına yardımcı olmaktadır"(Barın ve Demir 2008: 4, Dolunay 2010: 279-280'den).

İngiliz dilbilimci Palmer'e göre; "Dili insanın niteliği yapan şey dilbilgisidir"(Aydın 1996: 1, Göçer 2008: 102'den). Bu düşüncesiyle Palmer, dilbilgisine verdiği önemi ortaya koymuştur. Çünkü günlük hayat akışında her ne kadar farkında olmasak da edindiğimiz dilbilgisi sayesinde kendimizi anlaşılır bir şekilde ifade ederiz. Richard Hudson; dilbilgisi öğretimi yapılmasının gereklerini şu şekilde sıralamıştır:

- *Dile ilişkin saygıyı ve özgüveni oluşturmak,*
- *Standartları belirlenmiş dil öğretimine yardımcı olmak,*
- *Dil başarısını arttırmaya yardımcı olmak,*
- *Dil ve kültüre ilişkin farklılıklara yönelik hoşgörüyü arttırmak,*
- *Bilimsel yöntem ve analitik düşünmeyi öğretmek,*
- *Dili kötüye kullananlara karşı dili korumak,*
- *Dilin sorunlarını anlamaya yardımcı olmak,*
- *Dil hakkındaki genel bilgiyi derinleştirmek (Yapıcı 2004: 36, Aydın 2009:32'den).*

Tüm bu özelliklere bakıldığında dilbilgisinin yadsınamaz önemi görülebilmektedir. Bu konu hakkında Başkan, “Dilbilgisinin yararı; bir kez dil iyice öğrenildikten sonra, orada belirmiş olabilecek pürüzlerin düzeltilmesi ve aksaklıkların onarılması bakımından düşünülebilir” ifadesini kullanarak düşüncesini beyan etmiştir. (1975: 437),

1. Karşılaştırmalı Dilbilgisi

Diller arasındaki akrabalık ilişkisi incelenirken, dillerin ayrı aileler oluşturduğu görüşüne varılmıştır. Böylece diller arasındaki farkları inceleyen, karşılaştırmalı dilbilgisi ortaya çıkmıştır. Karşılaştırmalı dilbilgisi, iki ya da daha fazla dilbilgisi kurallarını birbirleriyle bilimsel olarak kıyaslar ve aralarındaki farklılıkları ya da benzerlikleri farklı yöntemleri de göz önünde bulundurarak dilbilgisi açıdan inceler. Sebüktekin’de; “Karşılaştırmalı dilbilimi iki ya da daha çok dilin dizgesel karşılaştırılması amacıyla bu dillerin her alanındaki (...) benzerlik ve farklılıkları belirlemek için kullanılan bir bilim dalı” olarak değerlendirmektedir (1990:15).

Dil öğrenimi sırasında, anadili yabancı dil öğrenimini bilinçli ya da bilinçsiz şekilde etkiler. Yabancı dil öğrenen kişi bu süreç esnasında anadilinde edindiği alışkanlıkları öğrenmek üzere olduğu ikinci dile aktarmaya çalışır. Yabancı dil öğrenimi esnasında anadilinin önemi daha fazla ortaya çıkmaktadır. Çünkü “Anadili gramerinin bilinmesi, yabancı dil öğrenmede faydalı olacağı” görüşü de ileri sürülmektedir (Duru 1942: 3-9). Ulusal ve kültürel açıdan beraberliğin en vazgeçilmez yapıtaşı olarak algılanan anadili, öte yandan da kültür birikiminin nesiller arasında geçiş yapmasını sağlayan vazgeçilmez faktörlerdendir. Mine Mengi’ye göre; “Anadili toplumların kültürlerinin aynasıdır”. (1987: 40, Aydın 2009, 21’den) Duman’a göre ise; “Bir toplumun değer hükümlerini ve kültürünü yaşatan onu nesilden nesile aktaran dil olduğuna göre insanın sosyalleşmesinin ilk ve en mühim şartı anadili eğitimidir” (1998:413, Dolunay 2010: 276’dan).

Anadili öğretiminin kapsamlı oluşu yabancı dil öğretiminde de kişiyi başarıya götürür. Kendi anadilinin dilbilgisi kurallarına hakim olmayan birisinin bir başka dilin yapısını tam olarak edinmesinden söz etmemiz mümkün değildir. “Anadili eğitiminde eksikleri bulunan bireylerin, anadillerini etkili öğrenme aracı olarak kullanamadıkları bir gerçek olarak bilinmektedir” (Özdemir 1983: 23). Kullandığımız dile ait yanlışlar, eksiklikler ancak dilbilgisi kurallarıyla karşılaştırıldığında belirlenebilir ve daha sonrasında düzeltilebilir.

İkinci dil edinimi sırasında kişi anadilindeki benzer yapıları diğer dilde de aramakta ; bulduğunda öğrenimi daha kolay hale getirirken, farklı yapılarla karşı-

laşıldığında ise öğrenim daha da zorlaşacak ve eğitim sürecinin uzamasına neden olacaktır. Ancak; "Klein(1992: 38,Yücel ve Erişek 2003: 31'den), anadili ile yabancı dilin çeliştiği alanda öğrenim sorunları yaşanabileceğini benimsemekle birlikte, bu gibi farklı yapıların çok zor öğrenildiği görüşüne katılmamakta benzer ya da örtüşen yapılardan oluşan durumlarda da bu gibi sorunların yaşanabileceğine dikkat çekmiştir".

2. Karşılaştırma yönteminde olumlu ve olumsuz aktarım

Yabancı dil öğreniminde anadilinin olumlu ve olumsuz olmak üzere iki farklı aktarım şekli bulunmaktadır. Beerboom, "Dil öğreniminde anadilinin yabancı dili olumlu olarak etkilemesine "aktarım" (transfer); olumsuz olarak etkilemesine ise "girişim" adını vermiştir" (1992:87). Örneğin; Hess Gabriell, "Olumsuz aktarımı daha önce öğrenilmiş ya da anadilinde bilinen kuralların yeniden öğrenilen dile aktarılması sırasında yapılan yanlışlar" olarak değerlendirmektedir(1979:6, Ergenç 1983: 195-197'den).

Olumsuzlukların ortadan kaldırılması ve ikinci dil öğrenimini karşılaştırmalı analiz yöntemi ile sağlamak mümkündür. Bu sayede ikinci dil öğrenim süreci daha rahat geçecek, hata yapma riski en aza indirgenecektir. Yücel ve Erişek'in*karşılaştırmalı dilbilim ve yabancı dil dersi* isimli makalesinde; "Yapılan dil karşılaştırmalarının sadece yabancı dil derslerini daha verimli hale getirmek, bir yabancı dilin iyi edinilmesini sağlamak değil, bununla beraber kişinin kendi diline de o ana kadar dikkat etmediği farklı bir bakış açısıyla bakması, dilin özgürlüğünün, zenginliğinin farkına varması dikkate alınacak bir gerçektir" şeklinde ifade ediliyor (2003: 33).

Her dilin kendine özgü kuralları olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada karşılaştırmalı dilbilgisi yöntemi kullanılarak Rusça dilbilgisindeki ismin hallerinden olan *ilgi ve bulunma halinin* Türkçe dilbilgisindeki eşdeğer yapıları ile karşılaştırılacaktır. İsmi halleri yapısı her iki dilde de bulunmasına rağmen ilgi ve bulunma halinin eşdeğer yapıları bazı durumlarda diğer dildeki ile örtüşse dahi kimi zamanda aralarında dilbilimsel farklılıklar bulunmaktadır.

Rusça ve Türkçedeki isimler arasında yapısal farklılıklar vardır. Rusçada her adın bir cinsi bulunduğundan canlı varlıkları, eşyaları, olayları ve soyut kavramları ifade etmek için erkek, dişi ve orta cinsler (nötr) kullanılmaktadır. Rusçada cins denince, dilbilgisi yönünden bir cins olduğu bilinmelidir. Ancak canlı adlarda biyolojik cins geçerlidir. Yani, cins sözcüğü kelimenin anlamıyla ilgili olmayıp biçimiyle ilgilidir. Kelimelerin cinsi kelimenin son sesine göre belirlenir. Türkçede ise böyle bir kavram yoktur.

Rusçada isimlerin cümledeki görevlerine bağlı olarak sonundaki ekler değişir. Bir adın cümle içindeki sözcüklerle olan bağlantısı, adın biçimindeki değişikliklerle gösterilir. Yani bir cümlede isim özne durumunda yalın halde olabilirken nesne ya da tümleç olduğunda ek alabilirler. Bu açıdan bakıldığında Türk dilinde de bu durum geçerlidir.

Türk dilinde görülen bazı eril ve dişil sözcükler ise Türkçe değil, Arapça kökenlidir: katip – katibe, muallim - muallime, müdür-müdire gibi.

Rusça dilbilgisinde kelimenin cinsi çok önemlidir. Çünkü her kelime cinsine göre ismin hallerinde kendi kurallarına özgü çekimlenir.

A. İlgî hali

Ergin; “Bu hal, ismin başka bir isimle münasebeti olduğunu bildiren ifade şeklindedir. İlgî hali ismin bir isimle ilgisi olduğunu, kendisinden sonra gelen isme tabi olduğunu gösterir” (2004: 228). Türkçe dilbilgisinde ilgî hali ismi doğrudan doğruya fiile bağlamadığı için genellikle ismin hallerinden sayılmaz. Bir ek yardımıyla isimler arasında ilişki kurulur ve bu ek *genetiv* ya da *ilgî* eki olarak adlandırılmaktadır. Ancak Rusça dilbilgisinde ilgî hali kendi içerisinde konu olarak *kaynak durumunu* (исходный падеж) da barındırır. Bu nedenle ilgî halinin kullanım alanı oldukça geniştir. Türkçede ise kaynak ifade ederken sıfat tamlaması kurulur (tahta masa, altın kolye gibi...).

Rusça dilbilgisinde isimlerin ilgî haline göre sıralanışı şu şekildedir:

	Erkek	Dişi (Kadın)	Nötr (Orta)
Yalın hal	студент	подруга	окно
İlgî hali	студента	подруги	окна

Rusça dilbilgisi yapısına göre ilgî halinde soru yaparken kullanılan kimin?, kimde? (чей?, у кого?) ve neyin? (чего?) sorularının eşdeğeri Türk dilinde de bulunmaktadır.

Rusça dilbilgisinde ilgî halinin edatlı ve edatsız olmak üzere iki kullanım şekli vardır:

1. Edatsız kullanım durumları

Ferhat Zeylanov; “İlgî halindeki kelimeler aitlik ve sahiplikte birlikte aynı zamanda tamlamanın bir bölümünü, miktar ve muhtelif münasebetler de ifade

edebilirler” şeklinde belirtmektedir(1993: 79). İlgili halinin yapıbilimsel ekleri, ünlü ile bittiğinde *-nin, -nin, -nun, -nün*; ünsüz ile bittiğinde *-in, -in, -un, -ün* olarak tanımlanmaktadır. *Книга студента* (öğrenci*nin* kitabı), *Автомобиль учителя* (öğretmen*in* otomobili) vb. örneklerinde de görüldüğü üzere Rus dili gramerinde kelimeler değişime uğrarken Türk dilinde ise kelimelere sadece ek getirilmiştir. Bu kullanım alanı bakımından Rusça dilbilgisindeki ilgi halinin ana konusu Türkçe dilbilgisindeki isim tamlamasına denk gelmekte olup; isim tamlamaları, bir varlığın başka bir varlığa ait, onunla ilgili, ona mensup veya onun bir parçası olduğunu belirten kelime grupları olarak tanımlanmaktadır. Birinci ve ikinci öge arasındaki anlam ilişkisine *iyelik ilgisi* denmektedir. Bu ilgede anlamın daima sondan başa doğru olduğu belirtilmekte ve iyelik eki alan ikinci ögenin, ilgi halinde bulunan birinci ögeye mensubiyet ifade ettiği kabul edilmektedir. Yukarıdaki örnekler de bu bilgiyi doğrulamaktadır. Bu durum geleneksel olarak iyelik gruplarının tipik özelliklerinden biri olarak görülmektedir. Oysa bu durum bütün örnekler için geçerli değildir. Bazı isim tamlamalarında, kelimelerin yeri değiştirilse dahi anlam bozulmaz. Bu durum her zaman olmasa da bazı durumlarda Rus dilinde de mevcuttur: Kavmin padişahı- padişahın kavmi, hocanın talebesi- talebenin hocası (учитель студента, студент учителя) gibi (Demir 2007: 1139) . Türkçede iki sesli harfin yan yana gelmeme kuralına uygun olarak sesli harfle biten sözcüklere sesli ile başlayan eklerin takılması gerekince, bu yan yana geliş önlemek için araya kaynaştırıcı bir sessiz harf girer. Sesli ile biten tamlayıcılarda kaynaştırma harfi *n*'dir.(Fatma'nın eli, masanın ayağı...gibi.). Bu kurala uymayan tek sözcük *su*'dur. *Su* sözcüğü tamlayıcı da olsa tamlanan da olsa kaynaştırma harfi *y* dir.(suyun tadı, kaynak suyu...gibi.) (Gencan 1983: 88).

Son olarak; “Bu kelime gruplarını oluşturan öğelerden hangilerinin tamlanan konumundaki yardımcı öge, hangisinin tamlanan konumundaki asıl öge olduğunu anlamak için kelime grubunun söz dizimine değil, ifade ettiği anlama ve öğelerin işlevlerine bakmamız gerekir ”(Demir 2007: 1139).

Rusça dilbilgisinde ilgi hali sayılabilir varlıkların miktarını belirtirken 2,3,4 rakamlarından sonra tekil; 5,6,7,8,9 rakamlarından sonra çoğul olarak kullanılmaktadır. Türkçe dilbilgisinde bu şekilde bir kural söz konusu değildir.

Rus dilinde karşılaştırma cümleleri genellikle *чем* ile ifade edilir. Bu sözcüğün kullanılmadığı zamanlarda ilgi hali kullanılarak terimler arasında kıyaslama yapılır. İki cismi kıyasladığımızda birinin ötekinden *daha* ... olduğunu belirtirken Türkçede *-den* eki verdiğimiz kavram Rusçada ismin bu halinde kullanılır. (Катя красивее Иры. - Катя iradan daha güzel.) Türk dilinde mukayese cümlelerinde de isim tamlaması oluşturulabilir. Mesela *iyilerin iyisi* gibi.

2. Edatlı kullanım durumları

Rusça dilbilgisinde ilgi halinin edatlı kullanımı daha yaygındır. Edatlar en çok bu halde görevlendirilmektedirler. Yer ve yön gösteren edatlar olarak ikiye ayrılır. ОКОЛО (yakınında), ВДОЛЬ (boyunca), ПРОТИВ (karşı, karşısında), МЕЖДУ (arasında), НАПРОТИВ (karşısında), БЛИЗ (yakınında, yanında) ВНЕ (dışında, dışarısında, haricinde) ВНУТРИ (içinde, içerisinde), ВОЗЛЕ (yanında, yakınında, yanı başında), ВОКРУГ (etrafında, çevresinde), ВПЕРЕДИ (önde, ilerde), МИМО (önünden, yanından), ПОСРЕДИ (ortasında, ortada), СРЕДИ (ortasında, arasında), У (yanında, yakınında) Rusça dilbilgisi kurallarına göre yer bildirirken; ИЗ (içinden,-den,-dan), ИЗ-ЗА (ardından, arkasından, yüzünden), ИЗ ПОД (altından), С (-den,-dan,-dan beri), ДО (-e kadar,-a kadar,-mayacak kadar), ОТ (-den,-dan), БЕЗ, БЕЗО (-sız,-siz), ДЛЯ (için,..ile ilgili olarak,mahsus), КРОМЕ (haricinde,dışında), ВМЕСТИ (yerine), НАКАНУНЕ (arifesinde, öncesinde), РАДИ (uğruna,için) bu edatlar ise yön bildirmede kullanılmaktadır ancak Türkçe dilbilgisinde edatlar ismin hallerine göre bu şekilde kategorize edilmezler.

Rus dilinin gramer yapısına göre ilgi halinde isimlerin son ekleri değiştirilerek çoğul yapılırlar. İsmi sonuna -ОВ,-ЕВ,-ЁВ,-ЕЙ ekleri getirilir. (ОТЕЦ – ОТЦОВ, Американец-Американцев...). Bu şekilde çoğul yapılan ilgi halindeki kelimeler düzenli çoğul olarak isimlendirilirken bir de düzensiz çoğullar diye farklı kullanım çeşitleri mevcuttur. Bazı kelimelerin ek almadan da kullanımı mümkündür (ворота –ворот, сумерки-сумерки). Türk dilinde ise çoğul ekler her zaman -ler,-lar'dır. İsmi tüm hallerinde sözcükler aynı şekilde çoğul yapılır ve çoğul ekleri tamlama eklerinden önce gelir (ev+ler+ın bacası, kuş+lar+ın kanadı gibi.).

3. İlgî haline göre sıfatların çekimlenmesi

Her iki dilbilgisinde de sıfatların görevsel özellikleri aynı olup ismi niteleyen kelime ya da kelime gruplarıdır. Rus dilinde sıfatların uzun ve kısa olarak iki halleri bulunmakta fakat yalnızca uzun halleri çekimlenebilmektedir. Çekimler cins, sayı ve hallere göre yapılır. İsmi bütün durumlarında olduğu gibi sıfatların ilgi haline de özgü çekimleri bulunmaktadır. Üstelik bu çekimler tekil ve çoğul olarak gruplandırılır. Diğer durumlarda olduğu gibi ilgi halinde sıfat çekimi kelimelerin cinslerine göre belirlenmektedir. Fakat çoğul sıfat çekimleri bütün cinslerde aynı olup herhangi bir değişime uğramamaktadır. Türk dilbilgisi kurallarına göre sıfatlar hallere göre çekimlenmez. Sadece gerekli durumlarda -lı (-li) yada -sız (-siz) ekleri getirilir. (kırmızı+lı ev, tuz+suz yemek gibi..)

Rusça dilbilgisi kurallarına göre nesnenin neden olduğu, yapıldığı belirtilirken ilgi hali kullanılır. Ancak “Türkçe dilbilgisi kitaplarında bu konunun sıfat ya da isim tamlaması olduğuna dair dilbilimciler net bir görüşe varamamıştır” (Demir 2004: 283).

4. İlgi haline göre zamirlerin çekimlenmesi

Zamirler; “İsimlerin yerini tutan, söyleyenle kendisine söylenen kimseleri anımsatan sözcüklerdir”(Gencan 1983: 128). Zamirler, yerlerini tuttıkları varlıklara ve tutuş özelliklerine göre kendi aralarında gruplara ayrılmaktadır. Bu açıardan bakıldığında hem Rusça hem de Türkçe dilbilgisinde aynı görevdedirler.

Rus dilinde de zamirlerin her hale özgü çekimleri bulunmaktadır. Bu nedenle bütün zamirlerin ilgi haline göre çekimlenişi farklıdır. İlgi halindeki bu zamirler, sayılara ve cinslere kimi zaman da kişilere göre morfolojik ekler almaktadırlar (каждого, себя). Türk dilinde zamirler, ilgi halinde sayı ve kişilere göre çekimlenebilir (kendisinin sorunu, on/anın bahçesi).

Rus dilinde dilek ve istek belirten fiiller genellikle ilgi halinde kullanılmaktadır. Türk dilinde ilgi halinde fiiller genel olarak isimlerle ilişkili olduğundan fiiller arasında ayırım yapmak söz konusu değildir (добиться, достигать).

A. Bulunma (lokatif) hali

Türk dilinde kelime gruplarında ve cümlede fiilin kendi içinde meydana geldiğini ifade etmek için isim lokatif halde bulunur. “Fiilin gerçekleştiği yeri bildiren, böylece bir bulunma, var olma ifade eden lokatif hale girmek için de isimler daima ek alırlar. Bu hal fiilin zamanını da bildirir. Bu nedenle bazı Türkologlar bu hali yer – zaman hali olarak da nitelendirmektedirler”(Zeynalov 1993: 93).

Ferhat Zeynalov, “Bulunma halinin en genel ve temel manası şahsın, eşyanın, hareketin yerini bildirmesi durumudur” (1993: 93). Buraya kadar bahsi geçen hususlarda Rusça ve Türkçe dilbilgisinde görev ayırımı bulunmamaktadır. Ancak Rusça dilbilgisinde *bulunma halinin* temel konusu *birisi ve bir şey hakkında* bilgi vermektir. Bulunma halinin alt başlıklarından olan yer hali (местный падеж) mekân bildirir. Fakat Rusça dilbilgisinde ayırım yapılmayıp iki konu *bulunma hali* başlığı altında birleştirilmiştir. Asıl fark ise Rus dilinde bu hal her zaman bir edatla birlikte kullanılır ve kullanılmakta olan edatlardan yalnızca beş tanesi ismin bu halinde görevlendirilebilmektedir. Diğer hallerde olduğu gibi bu halde de kelimeler cins, sayı ve miktarlarına göre değişime uğramaktadır. Rusça

dilbilgisinde lokatif halde ismin sonuna -e, Türkçe dilbilgisinde ise -de,-da eki getirilmektedir. В ШКОЛЕ ...okulda ; на СТОЛЕ... masada örnekleriyle bu durum açıkça gösterilmektedir.

Bu halin soruları *nerede?* (ГДЕ?), *ne hakkında?* (О ЧЁМ?), *kim hakkında?* (О КОМ?) dir. *Nerede?* sorusu Türkçede de aynı ismin halinde kullanılmaktadır.

Rus gramer yapısında lokatifin çoğul halinde isme -ах (-ях) ekleri getirilir. (в городах, о ключах). Çoğul yaparken kelimeler arasında cins ayrımı kalkmaktadır. Bu şekilde yapılan çoğul lokatiflere düzenli lokatif adı verilirken bir de bunların düzensizleri bulunmaktadır. Onlarda genellikle ismin sonuna -х,-ях (людах) takıları almaktadırlar. Tekil lokatif için kullanılan çekim özellikleri çoğul lokatif içinde geçerlidir. Tekil çekim durumu ile kullanılan edatlar çoğul lokatif içinde aynı şekilde kullanılabilir. Türkçe dilbilgisinde ise çoğul eki bütün ismin halleri için aynı olup değişkenlik göstermediğinden Türk dilinde de Rus dilindeki gibi sınıflandırma yapmak mümkün değildir. Türk dilinde ismin bütün halleri -ler, -lar ekiyle çoğul yapılırken Türk dilinde kelimeler arasında cins ayrımı bulunmadığını daha önce belirtmiştik.

Rusça dilbilgisinde isim lokatif halde iken şu edatlarla birlikte kullanılmaktadır: на (üstünde), в\во (içinde), о\об\обо (hakkında), при (yanında, zamanında), по (sonra-, den sonra). Türkçede edatlar ismin hallerine göre sınıflandırılmazlar.

Радио (радио), пальто (пальто) gibi bazı yabancı kökenli kelimeler Rusça gramerde ismin lokatif haline göre değişmezler. Bunların sayıları sınırlıdır.

1. Lokatif hale göre sıfat ve zamir çekimleri

Rusça gramer yapısına göre lokatif halde sıfat çekimlerinde sıfatın sonuna kelimenin cinsine ve miktarına (tekil ve çoğul) göre ekler getirilmektedir. Tekil halde erkek ve nötr cinslerde -ом/-ем (в новом городе, в синем доме) dışı cinslerde ise -ой/-ей (о новой подруге, в синей комнате) ekleri getirilir. Fakat çoğullarda tüm cinsleri niteleyen sıfatların sonuna genellikle -их/-ых (в новых городах, о синих платьях) ekleri getirilmektedir.

Rusçada ve Türkçede, lokatif halde isimler sayılara, kişilere (ve Rusçada cinslere) göre farklı olarak çekimlenmektedir (Сende, kendimizde) (о том, в вашем офисе).

Ruşçada ismin bulunma halinde fiiller daima edat ile kullanılmaktadır (ГУЛЯТЬ В..., ИГРАТЬ НА...).

Sonuç

Dünyanın zor dilleri arasında gösterilen Rusça ve Türkçenin öğrenimi kolay olmamaktadır. Bu iki dil arasında benzer yönler olduğu gibi farklı yönler de bulunmaktadır. En önemli farklardan biri Rusça dilbilgisinde ilgi halinin temel konusunun Türk dilinde isim tamlamalarına eşdeğer görevde bulunmasıdır. İlgi halinin kaynak durumunu (ИСХОДНЫЙ ПАДЕЖ) da içinde bulundurması nedeniyle ismin en kapsamlı hali olmuştur. İlgi halinin sadece isim tamlamasına denk olduğunu düşünen öğrenciler bu dili öğrenirken güçlük çekmektedirler.

Ruşça dilbilgisinde bulunma halinin ana konusu *biri ve bir şey hakkında* bilgi vermektir. Türkçede ise mekân ve zaman bildirir. Bir yerde ve zaman diliminde bulunmayı ifade etmek yer (bulunma) halinin (МЕСТНЫЙ ПАДЕЖ) görevidir. Bundan dolayı Rusça dilbilgisinde **bulunma hali yer halini** içine almaktadır. Tüm bu değerlendirmelere bakılarak, anadili öğrenimine gereken hassasiyetin gösterilmemesi durumunda daha büyük dil sorunları ile karşılaşılacağı ön görülmektedir.

Ruşça ve Türkçe arasında yapılan bu karşılaştırma Rusça öğrenen Türk öğrencilerin eğitim sürecinde öğrenimlerini kolaylaştırabilir. Ayrıca Rus-Türk öğrencilere çeviri yaparken de yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- AYDIN, Özgür. Yabancı Dil Olarak Türkçe Dilbilgisi Öğretimi - Üretken Dönüşümlü Dilbilgisi Kuramının Kısa Bir Tanıtımı Ankara: (Yayınevi Belirtilmemiş) Aktaran Göçer, Ali. Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Çözümleme Yönteminin Kullanımı. Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2008. C. 5. S. 10.
- BARIN, Erol - Celal Demir. Türk Dili Bilgisi 2.Biçim bilgisi Ankara: Öncü Kitap, 2008 Aktaran Dolunay, Salih Kürşat. Dil Bilgisi Öğretiminin Amacı ve Önemi. TÜBAR-XXVII: 2010.
- BAŞKAN, Özcan. Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisinin Yeri (Haziran 1975, C: XXXI, S: 285, s. 435-438 Özel Bölüm: Ana Dili - Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisinin Yeri Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi)
- BEERBOM, Christiane. Modalpartikeln als Übersetzungsproblem. M. : Peter Lang Ver. Frankfurt a: 1992.
- DEMİR, Celal. Türkiye Türkçesinde İsim Tamlamasını Oluşturan Ögelerin Söz Dizimsel ve Anlamsal Özellikleri. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. 2007
- DEMİR, Tufan. Türkçe Dilbilgisi. Kurmay yayınevi: 2004
- DUMAN, Asiye. 'Neden Türkçe eğitimi? Türk Dili. 1998. s. 557, s. 413-415 Aktaran Dolunay, Salih Kürşat. Dil Bilgisi Öğretiminin Amacı ve Önemi. TÜBAR-XXVII, 2010

- DURU, Kazım Nami. Gramer Öğretimi Lâzım mı? Yeni Kültür, 1942
- ERGENÇ, İclal. Yabancı Dil Öğretimi ve Olumsuz Aktarım. Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi, Dil Öğretimi Özel Sayısı. Ankara: 1983. cilt: XLVII. sayı: 379-380/Temmuz-Ağustos, TDK
- ERGIN, Muharrem. Türk Dilbilgisi: 2004
- , "Türkçe ve Dilbilgisi Öğretimi", Türk Kültürü, Şubat 1995. C. 33. S. 382
- GENCAN, Tahir Nejat. Dilbilgisi. 2001
- KLEIN, Wolfgang. Zweitspracherwerb. Frankfurt a. , 1992. M. : Athenäum Ver. Aktaran Yücel, Fatma ve Erişek, Özcan. Karşılaştırmalı Dilbilim Ve Yabancı Dil Dersi, Dil Dergisi (118), 2003
- MENĞİ, Mine. Üniversitelerimizde Anadili Öğretimine İlişkin Sorunlar. Ç. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi 1 (2), 1987 Aktaran Aydın, İlker. Anadili Dersinin Etkinlik Alanları ve Dil Bilgisi, Milli Eğitim, 2009. S. 181
- ÖZDEMİR, Emin. Anadili Öğretimi, Türk Dili (Dil öğretimi özel sayısı) 1983. S. 379-380
- SEBÜKTEKİN, Hasan. Grundlagen der Modernen Linguistik I. Ankara: Gazi Büro Basımı, 1990
- SİNANOĞLU, Samim. Dilbilgisinin Önemi. Türk Dili, 1958. S. 81
- YAPICI, Mehmet. İlköğretim Dilbilgisi Konularının Çocuğun Bilişsel Düzeyine Uygunluğu. 2004. İlköğretim - Online, 3 (2) <http://ilkogretim-online.org.tr>. Aktaran Aydın, İlker. Anadili Dersinin Etkinlik Alanları ve Dil Bilgisi. Milli Eğitim, 2009. S. 181
- YÜCEL, Fatma - Özcan Erişek, Karşılaştırmalı Dilbilim Ve Yabancı Dil Dersi, Dil Dergisi: (118). 2003
- ZEYNELOV, Ferhat. (Çev: Yusuf Gedikli) Türk Lehçelerinin Karşılaştırmalı Dilbilgisi, İstanbul: Cem Yayınevi, 1993